

BIZNES TUZILMALARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI MARKETINGINI RIVOJLANTIRISH

Solikhova Dildora

Anvarova Dilfuza

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti

Biznessni boshqarish yonalishi

Annotatsiya: Ushbu maqolada axborot texnologiyalarining biznesdagi rolini oshirishning hozirgi tendensiyalari ko'rib chiqilgan. Raqamli texnologiyalarni joriy etish ko'plab ishlab chiqarish jarayonlarini tezlashtirish, xodimlar xarajatlarini kamaytirish, shuningdek, boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish imkonini beradi. Maqolada zamonaviy iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonida korxonalar yoki mamlakat darajasida hamda global miqyosda texnologik innovatsiyalarning roli va ahamiyati alohida yoritib o'tilgan. Maqolada ko'rsatilganidek, axborot texnologiyalarining afzalligi shundaki, ular u yoki bu zarur ma'lumotlarga tezkor kirishni ta'minlaydi, turli parametrlar bo'yicha ma'lumotlarni qidirish imkonini beradi. Shu bilan birga, juda ko'p sonli foydalanuvchilar bir vaqtning o'zida ma'lumotlardan foydalanishlari mumkin bo'ladi.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, raqamli iqtisodiyot, avtomatlashtirish, Internet, tarmoq platformalari, iqtisodiy jarayonlar.

Globalashuv jarayonida axborot texnologiyalari zamonaviy jamiyat kundalik hayotining ajralmas qismiga aylandi. Bugungi kunda axborot texnologiyalari ishlab chiqarishning eng muhim omillaridan biri bo'lib, u ilmiy sohada ham o'zgarishga sabab bo'lib asosiy obyektini turli iqtisodiy jarayonlarni axborot-texnologik ta'minlash bo'lgan yangi tushuncha – "raqamli iqtisodiyot"ni shakllantirdi. Raqamli iqtisodiyotning asosiy xususiyatlaridan biri bu texnologiyalarning bir tarmoqdan boshqasiga konvergentsiyasi va raqamli iqtisodiyotda hamda uning sanoatdan o'zgartirilayotgan qismida ham buzg'unchi, ham birlashtiruvchi texnologiyalarning tendensiyalari, uning intellektual harakatchanlik bilan aloqasi va innovatsiyalar bilan aloqasidir. Shunday ekan bugungi tobora rivojlanib borayotgan raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes jarayonlarini samarali yo'lga qo'yish,

bozorda erkin raqobat qila olish hamda eng asosiysi sarf-xarajatlarni kamaytirish orqali iqtisodiy yuksalishga erishishda zamonaviy axborot texnologiyalarni qo'llamasdan amalga oshirishning imkoni yo'q. Shu sababli mazkur yo'nalishda tahlillar hamda tadqiqotlar olib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Tanlangan tadqiqot yo'nalishi doirasida axborot texnologiyalarining biznesni rivojlantirish va barqarorligiga ta'siri masalalari etarlicha o'rganilmagan. Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, ilmiy adabiyotlarda ko'rsatilgan mavzuga oid tadqiqotlarning har biri keng yoritilgan. Md'lumki, raqamlashtirish va barqaror rivojlanish masalalari bilan tahliliy agentliklar va xalqaro tashkilotlar shug'ullanishadi. Raqamlashtirish bo'yicha tadqiqotlarda asosiy muammo atamaning noaniq ta'rifi va tushunchalarni almashtirishdir. Bu savollar rus tadqiqotchilari V. Dravits, A. Kurbatskiy, A.A. Kryukova, S.A. Tolkachev va boshqa bir qator mualliflar asarlarida ochib berilgan. "Raqamlashtirish" tushunchasining ta'rifini ishlab chiqishga urinishlar xorijiy va rus mualliflarining tadqiqotlarida ham mavjud. Masalan, Ming Zeng, E.V. Mayminov, T.A. Puzinilar shular jumlasidandir. Bundan tashqari ushbu tushunchaga o'zbek olimlaridan S.G'ulomov, R. Ayupov, A. Bobojonov va M. Abdullayevlar ham o'zlarining raqamli iqtisodiyotga oid asarlari hamda maqolalarida alohida to'xtalib, qator ta'riflarni berib o'tgan. Shu jihatdan ham mazkur tadqiqot maqsadi axborot texnologiyalarining biznesdagi rolini oshirishning hozirgi tendentsiyalarini o'rganishdan iborat bo'lib, maqola doirasida taqqoslash, tahlil qilish va sintez qilish kabi tadqiqot usullari qo'llanilgan.

Axborot texnologiyalari - bu ma'lumotlarni olish uchun turli xil ma'lumotlarni to'plash va ularni qayta ishlashning turli mexanizmlari va usullarini qo'llaydigan jarayondan boshqa narsa emas. Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish "biznes tuzilmalarining raqobatbardoshlik darajasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, tranzaksiya xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi, bu Yevropa kompaniyalarida qariyb 50% ni tashkil etadi, ichki kompaniyalarda esa bu ko'rsatkich yanada yuqoridir". 2020 yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni bilan "Raqamli iqtisodiyot – 2030" dasturini ishlab chiqildi va hayotga tatbiq etildi. Ushbu strategiya iqtisodiyot tarmoqlari, ijtimoiy soha va davlat boshqaruvi tizimining jadal raqamli rivojlanishini ta'minlash, shu jumladan elektron davlat xizmatlarini ko'rsatish mexanizmlarini yanada takomillashtirish maqsadini ko'zda tutadi.

Ushbu dastur bir vaqtning o'zida bir nechta rivojlanish yo'nalishlarini nazarda tutadi:

- birinchidan, raqamli infratuzilmani rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari;
- ikkinchidan, elektron hukumatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari;
- uchinchidan, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari;
- to'rtinchidan, raqamli texnologiyalar milliy bozorini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari;
- beshinchidan, axborot texnologiyalari sohasida ta'lim berish va malaka oshirishning ustuvor yo'nalishlari;
- oltinchidan, aqlli shahar texnologiyalari va raqamli salomatlikni rivojlantirish.

Ko'rib turganingizdek, ushbu dastur biznesda axborot texnologiyalaridan foydalanishga u yoki bu tarzda ta'sir qiladigan juda ko'p masalalarni qamrab oladi. Kompyuter tarmoqlari, kompyuter va bulutli texnologiyalardan foydalanishga asoslangan biznesning rivojlanishi dunyoning alohida mamlakatlari yoki mintaqalari iqtisodiyotining rivojlanishini tezlashtirishi kutilmoqda, ammo hozirgi vaqtda iqtisodiy o'sishning joriy va kutilayotgan sur'atlari mamlakatlarda ishlab chiqarish rivojlanishining tezlashuvi va rivojlanish sur'atlarining oshishi sezilarli darajada kuzatilmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jahon banki URL:

<https://www.vsemirnyjbank.org/ru/publication/globaleconomicprospects> (20.01.2021).

2. Dravitsa V, Kurbatskiy A. Промышленная революция «Индустрия 4.0» / В. Дравица, А. Курбацкий // Наука и инновации. – 2016. – №3 (157). – С. 13–16

3. Kryukova A.A, Mixalenko Yu.A Инструменты цифровой экономики – А.А. Крюкова, Ю.А. Михаленко // Карельский научный журнал. – 2017. – №3. – С. 108–111.

4. Maуmina E.V, Puzinya T.A Особенности и тенденции развития цифровой экономики / Э.В. Маймина, Т.А. Пузыня // Вестник Белгородского университета кооперации, экономики и права. – 2017. – № 6 (67). – С. 37–45

5. Markova B.D Цифровая экономика: Учебник – М.: ИНФА-М, 2018 – 186 с

